

Samrådsredogörelse

Detaljplan för del av fastigheten Smedslätten 1:1 vid Korsvägen 15 i stadsdelen Äppelviken, Dp 2012-15737

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund.....	2
Förslagets syfte och huvuddrag.....	2
Hur samrådet bedrivits.....	2
Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden.....	2
Allmänt om samrådet och planprocessen.....	3
Allmänt om förslaget och utvecklingen	3
Arkitektur och gestaltning	3
Kulturmiljö	4
Olägenheter för grannar, verksamma på skolan	4
Parker och grönområden	5
Gator och trafik	7
Teknisk försörjning.....	9
Hälsa och säkerhet	9
Olägenheter under byggtiden	9
Övrigt.....	10
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	10
Föreslagna förändringar.....	10
Statliga och regionala myndigheter och förbund	11
Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar	12
Övriga remissinstanser	17
Sakägare enligt fastighetsförteckning	18
Övriga.....	23

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

Sammanfattning

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra att en förskola kan byggas öster om Äppelviksskolan. Förskolan ersätter befintlig förskola med en huvudbyggnad i två våningar och en större förskolegård.

Planförslaget sändes ut på samråd 2018-03-06 – 2018-04-17. Under samrådet har 34 yttranden inkommit. Flertalet remissinstanser tillstyrker planförslaget men framför synpunkter i sak, framför allt angående trafiksituationen. De flesta sakägare och övriga boende som framfört synpunkter önskar att intrånget i skogsområdet minimeras och att trafiksituationen måste ses över.

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra att en förskola kan byggas öster om Äppelviksskolan. Förskolan ersätter befintlig förskola med en huvudbyggnad i två våningar och en större förskolegård.

Hur samrådet bedrivits

Plansamråd för aktuell detaljplan pågick under perioden 2018-03-06 – 2018-04-17. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset i FYRKANTEN samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner. Annonser om samråd och samrådsmöte publicerades i lokaltidningen Mitt i Bromma tisdag 6 mars 2018. Samrådsmöte hölls 2018-03-15 i Äppelvikens skola där ca 15 personer närvarade. Mötet behandlade även detaljplan för förskola vid Nyängsvägen.

Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden

Nedan redovisas en sammanfattning av de synpunkter som inkom under samrådet. Synpunkterna i sin helhet finns att tillgå på

stadsbyggnadsexpeditionen. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne.

Allmänt om samrådet och planprocessen

Närboende anser att de inte har blivit informerade, men ser sig som sakägare.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret bedömer att sakägarkretsen är korrekt avgränsad.

Allmänt om förslaget och utvecklingen

Äppelviksskolans föräldraförening och Smedslättsskolans föräldraförening önskar befolkningsstatistik eller utredning som stödjer behovet av ytterligare förskoleplatser. De undrar om det inte kan vara så att staden vill dra nytta av stordriftsfördelar med färre stora förskolor istället för fler mindre.

Närboende har yttrat sig negativt till förslaget:

- De känner sig lurade när tillfälligt bygglov permanentas.
- Större förskolor riskerar att bli mer opersonliga och stressiga.
- Ologiskt att mer förskoleplatser behövs när inga nya bostäder byggs i närområdet.
- Ifrågasätter om en större förskola verkligen behövs.
- Hänvisar till andra platser t.ex. Solviksängen.
- Marken bör återställs som var sagt utifrån det tillfälliga bygglovet 2005. Om en utökning av förskoleplatser ändå är nödvändig, accepterar vi att befintlig förskola med tre avdelningar permanentas.

Namninsamling med 61 underskrifter inkom efter samrådstitidens utgång. Namninsamlingens huvudsakliga budskap är att ingen byggnation bör utföras inom befintligt skogsområde.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Behov av förskolor med permanent bygglov behövs i Bromma som helhet. Alternativa platser är av olika anledningar olämpliga eller behövs för kompletterande förskolor.

Arkitektur och gestaltning

Stadsmuseet är positivt till att förskolan ges ett annat uttryck jämfört med skolan, att den får en avvikande, men diskret färg och inte tar över upplevelsen från den ursprungliga skolbyggnaden.

Skönhetsrådet anser att ambitionen att i färg och form förhålla sig medvetet till Paul Hedqvists skola är positiv, men föreslår en

omarbetning avseende färgschemat i förhållande till Äppelviksskolan. Rådet önskar också att frågan om takutformningen ägnas ytterligare arbete.

Rådet för funktionshinderfrågor förutsätter att hiss finns i byggnaden.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Hiss kommer att finnas. Gestaltningen har omarbetats.

Kulturmiljö

Stadsmuseet bedömning är att placeringen och utformningen av skolan inte stör några av de kulturhistoriska miljöerna på ett sätt att planen vore olämplig. Stadsmuseet förutsätter att nödvändig kontakt tagits med Länsstyrelsen angående eventuella förhållningssätt till fornlämningarna.

Bromma hembygdsförening anser att en hög byggnad nära Äppelviksskolan hindrar utblicksmöjligheterna och tillgången till dagsljus minskar väsentligt. En mörk kulör förstärker de negativa effekterna. Förskolebyggnaden kommer att avvika från Äppelviksskolan karaktär vilket innebär en alltför stor påverkan på den kulturhistoriskt värdefulla Äppelviksskolans närområde. Det normala respektavståndet på 15 meter till fornminnesområdet innehålls inte.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Länsstyrelsen har remitterats angående bland annat närhet till fornlämning. Länsstyrelsen har inte haft synpunkter på hantering av fornlämning.

Skolbyggnaderna kommer att skugga varandra under ett par timmar. Avvägningen har gjorts att ändå placera förskolebyggnaden nära skolan för att inte göra mer intrång i skog och slänt än nödvändigt.

Olägenheter för grannar, verksamma på skolan

Äppelviksskolan påpekar att elever och personal på Äppelviksskolan får en försämrad arbetsmiljö då ljusinsläppet begränsas för flertal arbetsrum och skollokaler.

Närboende är oroliga för olägenheter:

- Ljudnivån kommer att öka betydligt. Inte ännu mera stöj och skrik.
- Tvåvåningshus blir för högt och dominant.
- Ökad risk för trafikolyckor.
- Ökad bullernivå från trafik.
- Störningar under byggtiden med oljud och damm.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att de störningar som kan uppkomma ändå motiverar en permanentning och utökning av förskolan på platsen. En byggnad i två våningar innebär att en större markyta kan sparas obebyggd. Solstudie redovisar en viss påverkan av skuggning.

Under byggtiden ska riktlinjer och krav följas så att störningar minimeras.

Trafikutredning har upprättats.

Parker och grönområden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att de nedfällda träden ska placeras ut i närområdet då de har en viktig funktion för den biologiska mångfalden som död ved.

Flera privatpersoner är negativa till att naturmarken tas i anspråk och privatiseras och påpekar att naturmarken har ett stort rekreativt värde.

Trafikkontoret anser att det i detaljplanen eller i exploateringsavtalet ställas krav på skydd för träd och skydd mot kompaktering av marken. Likaså bör krav ställas på varsam schakt för grundläggning. Trafikkontoret anser även att fristående förråd inte bör tillåtas inom fastigheten, miljöbod och liknande bör placeras på annan plats samt förändringar av vändplanen för att öka ytorna för utevistelse. Kontoret anser även att anspråktagen grönyta bör kompenseras då befintlig förskola endast har tillfälligt lov på parkmark.

Exploateringskontoret anser att tomtens avgränsning kan behöva justeras för att optimeras med hänsyn till att få till en bra terränganpassning. Vilka träd inom tomtgränsen som är skyddsvärda borde undersökas vidare.

Föräldraföreningarna anser att inskränkningen sker av skogen för eleverna i Äppelviksskolan. En analys av vore intressant över hur de två grupperna kommer att påverkas av varandras närvaro (högstadieelevernas behov kontra småbarnens behov).

Närboende anser:

- Denna skog används av alla familjemedlemmar för hundpromenader, naturpromenader, rekreation och en paus från vardagens lunk.
- Planförslaget innebär ett ianspråktagande av värdefull natur- och parkmark.
- Natur- och parkområdet har stor betydelse för trivselsvärdet för boende i området och används flitigt för lek, motion och annan rekreation.
- Här finns ett rikt djurliv. Växter och bär är det gott om.
- Naturmiljö har ett stort upplevelse- och pedagogiskt värde för alla barn i olika åldrar.
- Nya förskolegården blir helt nedsliten.
- Känslan av att vara i en skog försvinner och kvar blir bara en stig runt berget till stor del utmed ett stängsel.
- Trädgårdsstadens idé var just att bevara de små gröna lungorna som blev kvar, eftersom man anpassade byggnationen efter naturen.
- Någon utredning av planförslagets negativa påverkan på naturvärden presenteras inte.
- Planförslaget innehåller inga avvägningar avseende enskildas intresse av att bevara den befintliga natur- och parkmarken i planområdet.
- Det finns två upptrampade promenadstigar som är beläget innanför det föreslagna området. Inte bara en i områdets östra kant som det anges i handlingarna. Vägen ansluter till promenadvägar runt naturområdet Borgberget och har stor betydelse som promenadstråk för boende i området.
- Naturvärdesinventering klassar delar av skogen på Borgberget som visst naturvärde (naturvärdesklass 4). Ett område strax utanför själva den föreslagna utökade skolgården klassas som högt naturvärde.
- Redan 2004/2005 konstaterade Stockholms stad att exploatering och andra ingrepp i miljön som påtagligt skadar natur- och kulturvärden inte får ske. Området ingår fortfarande i riksintresset för rörligt friluftsliv.
- Kommunen har redan tagit delar av den naturliga miljön i anspråk med sin kostsamma satsning på en strandpromenad läggs skogens kant mot vattnet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Planbeskrivningen kompletteras med att fällda träd med fördel kan placeras i skogsområdet.

Marklov för trädfällning införs i den östra delen av förskolegården. Trädplaceringen har setts över, men inte inneburit behov av förändring av plangränsen. Befintliga träd har inventerats.

Bestämmelse införs om att den övre östra delens naturkaraktär ska bevaras.

Riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap Miljöbalken gäller inte planområdet. De båda geografiska områdena Kustområden och skärgårdarna i Södermanland och Uppland samt Mälaren med öar och strandområden (Saltsjöns öar och stränder och Mälaren med öar och strandområden, Miljöbalken 4 kapitlet 1 och 2 samt 4 §§) har angetts som riksintressen av riksdagen bland annat med hänsyn till det rörliga friluftslivet. Enligt miljöbalkens bestämmelser ska det emellertid inte utgöra något hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet. Det innebär att dessa båda riksintressen inte har någon egentlig påverkan på Stockholms stads utveckling (stockholm.se/oversiktsplan).

Gator och trafik

Trafikkontoret är positivt till att förskolan permanentas. Förslaget kan bidra till en tryggare miljö i anslutning till förskolan.

Trafikkontoret anser att hela vändplanen och ytan för parkeringsplatser vid Korsvägen bör planläggas som gatumark. Trafikmiljön bör ses över så passager över gångbanor är säkra och att inte trafikmiljön inbjuder till mer trafik än nödvändigt. Om det är möjligt bör avlämningsplatser möjliggöras en bit ifrån förskolan. Parkeringsyta för cykelparkering bör redovisas i förslaget. Angöring för sopbil bör redovisas samt dragavstånd för densamma från avfallsrum bör redovisas

Utbildningsförvaltningen anser att man bör säkerställa trottoarer och övergångsställen. Det gäller att lägga stor vikt vid utformning av den gemensamma parkeringsplatsen.

Exploateringskontoret anser att ett större grepp för trafiksituationen vid Äppelviksskolan bör tas.

Skönhetsrådet anser att en trafikutredning måste till för att kunna lösa de olika flödena på bästa möjliga sätt. Även om Skönhetsrådet delar stadens hållning att cykel- och gångtrafik bör prioriteras framför biltrafik, vill rådet framhålla att många trots allt fortfarande är bilburna.

Föräldraföreningarna anser att förslaget innebär att fler familjer får längre till förskolor och viljan att gå/cykla minskar till förmån för bilen. Föräldraföreningarna påpekar felaktigheter i förslaget angående befintlig gång- och cykelbana samt parkering. Föräldraföreningarna påpekar att det dagligen uppstår incidenter av större eller mindre karaktär vid skolans entré. Att öka trafiken på denna plats vore därför riktigt dåligt.

Äppelviksskolan anser att det redan idag finns en olycksrisk och för få parkeringsplatser för skolans personal och elevernas mopedbilar. Redan idag har skolan problem med att lämnande och hämtande förskoleföräldrar parkerar på vändplanen och skolgården.

Skyddsombuden på Äppelviksskolan ser stora olycksrisker med förslaget. Skyddsombuden begär att förskolans angöring ej sker via skolans område, eller begränsas så att bilar ej tillåts köra in på området.

Närboende anser:

- Förslaget innebär en stor ökning av trafiken, som redan idag är besvärlig, särskilt under tider för hämtning och lämning.
- Trafiksituationen för oss boende kring Äppelviksskolan och den tillfälliga förskolan är redan massiv morgon och eftermiddag.
- En utbyggnad av förskolan skulle skapa en stökig och farlig trafiksituation för boende och skolbarn.
- Trång tillfart.
- Risken för olyckor med barn inblandade kommer att öka.
- Korsvägen/Klörevägen är inte dimensionerad för ytterligare biltransporter.
- Småbarnsföräldrar behöver bilen, särskilt vintertid.
- En ökad trafikbelastning innebär även en ökad bullernivå, vilket både medför störningar för boende i området och försämrar miljön för barnen på förskolan.
- Planförslaget saknar tillräckliga utredningar av förslagets påverkan på trafik- och bullersituationen.
- Den trafik- och bullerökning som planförslaget skulle medföra innebär även fara för människors hälsa och säkerhet samt utgör en betydande olägenhet för boende i området.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Parkeringen på Korsvägen samt hela vändplanens del som ligger inom parkmark tas med i detaljplanen som allmän plats/gata.

Trafiksituationen ses över i trafikutredning och trafiksäkerhetshöjande åtgärder förslås.

Planbeskrivningen kompletteras med information kring cykelparkering samt redovisning av angöring för sopbil samt dragavstånd.

Planbeskrivningen justeras något kring nuläget för cykeltrafik och cykelparkering.

Teknisk försörjning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Vatten anser att en dagvattenutredning ska tas fram för detaljplanen.

Stockholm Vatten beskriver hur spillvatten och vattenförsörjning kan lösas. De anger även att recipienten är Stockholms ström.

Ellevio förutsätter att uppvärmning av den nya förskolan sker genom fjärrvärme.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Dagvattenutredning har tagits fram inför granskningsskedet.

Planbeskrivningen kompletteras med beskrivning av möjlig lösning för vatten/spillvatten.

Hälsa och säkerhet

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att en övergripande markprovtagning ska göras inom planområdet.

Brandförsvaret önskar att skolgården/byggnaden planeras på ett sådant sätt att åtkomlighet för våra höjdfordon mot byggnadens fasad skapas samt att hänsyn tas till tillgång av brandvatten.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Då inget idag indikerar föroreningar inom planområdet har markprovtagning inte utförts under planprocessen. Vid genomförande bör dock aktsamhet tas och åtgärder tas om behov uppstår.

Utrymme för höjdfordon säkerställs inför bygglovgivning.

Olägenheter under byggtiden

Föräldraföreningarna efterlyser en detaljerad plan för hur säkerhet och störningar i samband byggnationen ska undvikas för skolans elever och personal.

Säkerhet och olycksfallsrisker under byggtiden. Under byggtiden ökar risken för olyckor då byggtrafik kommer att gå och stå där Äppelviksskolans elever cyklar till sin cykelparkering. Den enda vägen för byggtrafiken är också den enda vägen för utryckningsfordon till Äppelviksskolan. Hur säkerställs framkomligheten?

Skyddsombuden på Äppelviksskolan anser att även under byggtid kommer olycksrisker att finnas och behöver minimeras.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Hög säkerhet måste alltid hållas under byggtiden. Planering av byggskedet bör ske i samråd med skolan.

Övrigt

Länsstyrelsen påpekar rådgivande att ett avsnitt om enkelt planförfarande redovisas trots att planen handläggs med normalt planförfarande.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Text om enkelt planförfarande stryks.

**Stadsbyggnadskontorets sammanvägda
ställningstagande**

Inkomna synpunkter och fortsatt utredning har resulterat i de förändringar som anges nedan. Stadsbyggnadskontoret bedömer att planprocessen kan fortsätta med föreslagna förändringar.

Föreslagna förändringar

- Dagvattenutredning har tagits fram.
- Trafikutredning har tagits fram.

Plankartan justeras med:

- Parkeringen på Korsvägen samt hela vändplanens del som ligger inom parkmark tas med i detaljplanen som allmän plats/gata.
- Marklov för trädfällning samt att naturkaraktären ska bevaras införs för den östra zonen.

Planbeskrivningen justeras med:

- Hänvisning till trafikutredning och dagvattenutredning.
- Text om enkelt planförfarande stryks.
- Planbeskrivningen kompletteras med beskrivning av marklov för trädfällning samt att om möjligt bör nedfällda träd kan placeras ut i närområdet.
- Planbeskrivningen kompletteras med beskrivning av möjlig lösning för va.
- Felaktigheter i planbeskrivningen angående cykelbanor och parkering justeras.
- Parkeringsyta för cykelparkering redovisas i förslaget.
- Planbeskrivningen kompletteras med redovisning av angöring för sopbil samt dragavstånd.

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanfattning av inkomna synpunkter. För yttrandena i sin helhet hänvisas till planakten för projektet, dnr 2012-15737. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

För närvarande har Länsstyrelsen inga synpunkter på planförslaget enligt 5 kap. 14 § PBL. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att planens genomförande inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Rådgivande synpunkter

I planbeskrivningen presenteras ett avsnitt om enkelt planförfarande trots att planen handläggs med normalt planförfarande. Om kommunen har för avsikt att övergå till enkelt planförfarande när det är möjligt bör detta framgå. Det kan vara värdefullt för remissinstanserna att känna till.

Trafikförvaltningen, SLL

Trafikförvaltningen har inga synpunkter.

Försvarmakten

Försvarmakten har inga synpunkter.

Lantmäterimyndigheten

Lantmäterimyndigheten har inga synpunkter.

Luffartsverket

LFV har som sakägare av CNS-utrustning inget att erinra mot detaljplanen.

Detta yttrande gäller på utfärdandedatum. LFV förbehåller sig rätten att revidera yttrandet vid ny prövning om regelverk gällande störningar på CNS-utrustning förändras, eller om ny CNS-utrustning etableras i hindrets närhet.

Trafikverket

Trafikverket har inga synpunkter.

Storstockholms brandförsvär

Utifrån riskidentifieringen har SSBF inte hittat några riskkällor i närheten till aktuellt planområde som bedöms kunna medföra förhöjda risknivåer. Risker såsom översvämningar samt ras och skred är också av vikt att utreda och hantera men ligger utanför SSBF:s kompetensområde.

Vid en eventuell räddningsinsats är det en stor fördel att kunna komma nära byggnader med räddningstjänstens höjdfordon. SSBF önskar att skolgården/byggnaden planeras på ett sådant sätt att åtkomlighet för våra höjdfordon mot byggnadens fasad skapas. Detta då dessa fordon ofta används i släckningsarbete vid bränder i skolor.

Vid planering av ny bebyggelse behöver hänsyn tas till tillgång av brandvatten. Utifrån SSBF:s underlag finns en brandpost cirka 75 meter från uppställningsplats för den planerade förskolan. SSBF rekommenderar att undersöka möjligheten för att uppföra en ny brandpost i anslutning till förskolan på grund av vikten av en effektiv insats vid samhällsviktiga verksamheter.

SSBF rekommenderar fortsatt samverkan kring frågorna om det finns osäkerhet i hur ovanstående yttrande ska beaktas i resterande del av planprocessen.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar**Stockholm Parkering**

Stockholm Parkering har inga synpunkter.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker planförslaget under förutsättning att:

1. De nedfällda träden placeras ut i närområdet då de har en viktig funktion för den biologiska mångfalden som död ved.
2. En övergripande markprovtagning görs inom planområdet.
3. En dagvattenutredning tas fram för detaljplanen.

Miljöförvaltningen fattar detta beslut enligt delegation från miljö och hälsoskyddsnämnden. Planen möjliggör en förskola med rymlig förskolegård i en naturmiljö. MHN är positiva till planförslaget, men vill att det ska kompletteras med att nedfällda träd ska placeras ut i närområdet, att det ska ske en övergripande markprovtagning i planområdet samt att det görs en dagvattenutredning till planen. Dessa synpunkter skulle miljöförvaltningen framfört i ett tidigare skede i planprocessen om förvaltningen hade ombetts ta fram ett miljö-och hälsounderlag för planen, vilket inte skett i detta fall.

Förskolegård

MHN är positiv till att planförslaget möjliggör en förskolegård vilken erbjuder barnen 30 kvm per barn och en totalyta på cirka 3300 kvm i en upplevelserik naturmiljö. Dessa mått är de som allmänt rekommenderas för att möjliggöra en bra lekmiljö för förskolebarn. Gårdar som erbjuder 30 kvm per barn eller mer, bedöms vara tillräckligt stora och ha tillräckligt stor variation för att tillfredsställa barnens lekbehov. Detaljplaneförslaget visar att dessa ytor är möjliga att tillskapa även i en storstad som Stockholm.

Naturmiljö

Föreslagen exploatering inom planområdet innebära att ett antal större träd måste fällas. Planen föreslår ingen kompensation av ianspråktagen grönyta. Det går inte att kompensera för förlusten av äldre träd, men MHN anser att de nedfällda träden bör placeras ut i närområdet då de har en viktig funktion för den biologiska mångfalden som död ved. En mängd arter är direkt eller indirekt beroende av ett kontinuerligt tillskott av döda träd.

Markföreningar

I planbeskrivningen framgår att det inte finns några kända markföreningar på platsen, MHN delar denna uppfattning. MHN rekommenderar dock alltid att en övergripande markprovtagning görs på ytor som ska användas som förskolegård, detta för att utesluta risken för att barnen ska få i sig förorenad jord. MHN rekommenderar markprovtagning i de områden där det ska ske markarbeten samt där småbarnslek planeras.

Dagvatten

I planbeskrivningen framgår att det kan behövas en dagvattenutredning som visar om flöden och föroreningshalter från planområdet ökar efter nybyggnationen. MHN anser att det bör tas fram en dagvattenutredning för detaljplanen då de hårdgjorda ytorna ökar i och med exploateringen. Denna utredning borde enligt MHN varit framtagen redan till samrådet.

Övriga synpunkter

Förutsättningar för alternativa energikällor kan ges genom att byggnaden lokaliseras och tak vinklas så att de blir lämpliga för installation av solceller och solfångare. MHN föreslår att det formuleras planbestämmelser som förenklar installation av tekniska anläggningar för lokal energiförsörjning. Även om det inte skulle vara aktuellt inom planen nu, så ger det möjlighet att installera det i ett senare skede utan planändring. För att minimera skuggning av de delar av taket som är mest lämpade för solfångare, bör ventilationshuvor och andra uppstickande delar av taket placeras i nordliga lägen på taket.

Trafikkontoret

Trafikkontoret är positivt till att förskolan permanentas. Förslaget kan bidra med positiva kvaliteter i trafikmiljön då det bidrar till en tryggare miljö i anslutning till förskolan.

Användningsgränser

Hela vändplanen och ytan för parkeringsplatser vid Korsvägen bör planläggas som gatumark. I dagsläget är parkeringsplatserna olovligt uppförda på parkmark och saknar trafikföreskrift.

Skydd av värdefulla träd

Det finns många värdefulla träd på den blivande kvartersmarken som kommer att få svårt att klara sig vid ökat markslitage och kompaktering. Träden på den blivande fastigheten har en viktig betydelse i det större sammanhang som en del av den angränsande skogen på Borgberget. För att främja bevarandet av befintliga träd bör det i detaljplanen eller i exploateringsavtalet ställas krav på skydd för träd och skydd mot kompaktering av marken. Likaså bör krav ställas på varsam schakt för grundläggning i berget så att befintlig sprickbildning i marken påverkas minimalt.

Tillgänglig utemiljö

Fristående förråd bör inte tillåtas inom fastigheten.

Förrådsutrymmen bör inrymmas i förskolebyggnaden så att de få plana ytorna på den blivande fastigheten kan nyttjas för utevistelse. Fastigheten är starkt kuperad och dessa ytor är de enda som har god tillgänglighet. Av samma anledning bör miljöbod och liknande placeras på annan plats eller fastighet. De behöver inte lokaliseras i omedelbar närhet av verksamheten utan skulle förslagsvis kunna placeras på andra sidan av vändplatsen på angränsande skolfastighet. För att öka ytorna för utevistelse skulle dessutom vändplanen kunna minskas och/eller förskjutas åt väster så att utrymme tillskapas närmast den nya förskolefastigheten.

Grönkompensation

Ianspråktagen grönyta bör kompenseras då befintlig förskola endast har tillfälligt lov på parkmark. När bygglov beviljades till den nuvarande förskoleverksamhet var det en förutsättning att naturmarken skulle återställas till allmän platsmark efter att förskoleverksamheten så småningom avvecklats.

Gator och trafik

Utökningen av förskolan bedöms kunna generera ytterligare trafikrörelser gentemot dagsläget. Det är därför viktigt att passager över gångbanor är säkra och att inte trafikmiljön inbjuder till mer trafik än nödvändigt. Om det är möjligt bör avlämningsplatser

möjliggöras en bit ifrån förskolan för att minska trafikbelastningen på närmiljön. Som nämnts ovan bör parkeringen på Korsvägen inkluderas i planområdet och göras planenliga.

Parkeringsyta för cykelparkering bör redovisas i förslaget. Såväl för personal men även för lämnande föräldrar med cykel. Även föreslagen parkeringsnorm för cykel bör redovisas.

Cykelparkeringarna bör ligga nära entréer och om möjligt ha väderskydd.

Avfallshantering

Angöring för sopbil bör redovisas samt dragavstånd för densamma från avfallsrum bör redovisas.

Exploateringskontoret

Tomtens avgränsning kan behöva justeras för att optimeras med hänsyn till att få till en bra terränganpassning. Vilka träd inom tomtgränsen som är skyddsvärda borde undersökas vidare.

I fortsatt arbete bör man tänka på behovet av att ta ett större grepp för trafiksituationen vid Äppelviksskolan. Att studera angöring i vändplats via Alviksvägen och elevers cykeltrafikflöden till och från området, parkeringsplatsers placering och korsningsutformning med siktlinjer etc.

Idrottsförvaltningen

Idrottsförvaltningen har inga synpunkter.

Stadsmuseet

Stadsmuseet kan konstatera att planområdet ligger i/intill tre identifierade miljöer med betydelse för Stockholms bebyggelsehistoria och med kulturhistoriska värden.

- *Äppelviken som helhet*. Området med slingrande vägar, stora tomter och ambitiöst utformade villor är utpekat som ett bra och välbevarat exempel på en så kallad trädgårdsstad.

- *Äppelviksskolan* är identifierat som byggnad med särskilda arkitekturhistoriska värden (grön på Stadsmuseets klassificeringskarta).

- *Fornlämningsområdet* öster om planområdet med en fornborg.

Stadsmuseet bedömning är att placeringen och utformningen av skolan inte stör några av de ovan nämnda miljöerna på ett sätt att planen vore olämplig. Det är positivt att förskolan ges ett annat uttryck jämfört med skolan, att den får en avvikande, men diskret

färg och inte tar över upplevelsen från den ursprungliga skolbyggnaden.

Stadsmuseet förutsätter att nödvändig kontakt tagits med Länsstyrelsen angående eventuella förhållningssätt till fornlämningarna.

Utbildningsförvaltningen

Bredvid fastigheten Smedslätten 1:1 ligger Gamla vägen 8. Där ligger en kommunal åk 6-9 skola med knappt 700 elever.

Utifrån ett barnperspektiv bör man säkerställa trottoarer och övergångsställen eftersom bilparkeringstrafik förekommer på intilliggande tomt, Äppelviken 1:7, som ägs av Stockholm stad och ligger mellan ovanstående förskole- och skoltomten. Ett ökat antal barn på den nya förskolan kommer mest troligt även medföra mer biltrafik, som indirekt påverkar både förskolebarnen och grundskoleeleverna. Det gäller att lägga stor vikt vid utformning av den gemensamma parkeringsplatsen.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Under Skönhetsrådets sammanträde diskuterades trafiksituationen som kommer att uppstå i samband med lämning och hämtning av förskolebarn, och här anser rådet att en trafikutredning måste till för att kunna lösa de olika flödena på bästa möjliga sätt. Även om Skönhetsrådet delar stadens hållning att cykel- och gångtrafik bör prioriteras framför biltrafik, vill rådet framhålla att många trots allt fortfarande är bilburna. Därför behövs en stopp-plats för bilar vid Korsvägen för att inte oordning eller i värsta fall olyckor ska uppstå, samt en tydlig separering av cyklister och bilar.

Vad gäller utformning så anser rådet att ambitionen att i färg och form förhålla sig medvetet till Paul Hedqvists skola är positiv. Tyvärr kommer den vällovliga ambitionen här till uttryck i en ganska torftig och andefattig gestaltning, och rådet befarar att den mörka färgen kommer att ge ett dystert och tungt intryck. Därför föreslår rådet en omarbetning avseende färgschemat i förhållande till Äppelviksskolan. Rådet önskar också att frågan om takutformningen ägnas ytterligare arbete eftersom det inte, enligt rådets mening, är självklart att ett pulpettak är rätt för förskolebyggnaden. Eftersom Skönhetsrådet ofta framhållit vikten av tillfredsställande utemiljöer och vistelsezoner för barn, finner rådet beskedet om 30 kvm friyta per barn mycket glädjande.

Skönhetsrådet tillstyrker förslaget med ovanstående erinran.

Rådet för funktionshinderfrågor

Rådet beslutar att lämna följande synpunkter: Rådet förutsätter att hiss finns i byggnaden.

Övriga remissinstanser**Stockholm Vatten AB**

Det befintliga ledningsnätet för vatten- och avlopp har bristande kapacitet för att klara av exploateringen. Därför måste, i samband med exploateringen, nya ledningar byggas fram till förbindelsepunkten vid Korsvägen.

Vattenförsörjning

Ny vattenanslutning kan ske från Korsvägen. Lägsta trycknivå i förbindelsepunkt motsvarar nivån ca +70 m och högsta nivån ca +95 m över stadens nollplan. Om erforderlig trycknivå inte kan uppnås ansvarar fastighetsägaren själv för intern tryckstegring.

Spillvatten

Spillvattenanslutning kan ske till avloppsledning i Korsvägen.

Dagvatten

Ledningsnätet i området är kombinerat och recipienten är således Stockholms Ström. Hanteringen av dagvatten skall följa stadens dagvattenstrategi. Det är viktigt att man planerar markhöjder och grönytor så att man primärt kan ta hand om dagvatten inom fastigheten. Fördröjning och rening av dagvatten från hårdgjorda ytor ske enligt Stockholms stads åtgärdsnivå (våtvolum 20 mm samt avskiljning och rening). Därefter kan eventuell avledning ske till avloppsledning i Korsvägen.

Den genomförda samrådshandlingen bör kompletteras med en dagvattenutredning enligt ovanstående.

I övrigt inget att erinra mot förslaget.

Stockholm Vatten och avfall AB / Avfallshantering

Bolaget ser positivt på att möjligheten till angöring och vändning av större fordon förbättras i och med förändringarna i planförslaget och har därmed inga ytterligare synpunkter.

Ellevio AB

Uppvärmning av den nya förskolan förutsätts ske genom fjärrvärme.

Skanova

Skanova har inga synpunkter.

Stockholm Exergi

Stockholms Exergi har inga synpunkter.

Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB

Sisab har inga synpunkter.

Sakägare enligt fastighetsförteckning

EK, JK

Det är upprörande att myndigheter ändrar sig. Först bestämmer de 2005 "tillfälligt bygglov" och nu vill de ändra sig, utöka förskolan, trots miljösynpunkter, trots motstånd från grannar och trots att det finns andra lämpligare platser t.ex. Solviksängen. Vi instämmer i skrivelsen från BB, MB.

BB, MB

Som grannar och sakägare boende nedanför befintlig förskola undrar vi varför en dubbelt så stor förskola behövs här? En generationsväxling har redan pågått här under senare år och de mindre barnen lär ha hunnit lämna förskolan, när tänkt utbyggnad är planerad. Antalet förskolebarn över åren kan antas vara konstant, eftersom inga nya bostäder i närområdet ju är planerade. I "Lokalförsörjningsplan 2018-2020 för utbildningsnämnden" sid 44 står det: "däremot bedöms antalet 6-15-åringar minska kring områdena kring Ålsten, Nockeby och Äppelviken". Så för vilka barn i vilka områden är denna eventuella utökning av förskolan lämplig, med tanke på avstånd och biltrafik?

En fördubbling av antalet barn till 100 innebär också en stor ökning av trafiken, som redan idag är besvärlig. Den trånga tillfarten och trafiksituationen på den tilltänkta infarten till förskolan kommer att skapa problem, då både skolbarn, lärare, förskolebarn med föräldrar ska samsas med bilar, mattransporter, cyklar, mopeder och övriga förbipasserande bilister på väg till arbetet. Risken för olyckor kommer att öka.

Ej heller Korsvägen är dimensionerad för ytterligare biltransporter, och Klövervägen brukar vara väldigt trång när bilar möts. Även om cyklingen ökar, så behöver fortfarande majoriteten av småbarnsföräldrar bilen för att hinna till arbetet, göra ärenden och även för att hämta/lämna syskon på andra ställen. Vintertid kommer även bilen vara främsta transportmedel.

Naturmiljön och den tillgängliga och väl frekventerade, men ytmässigt begränsade lilla skog, som avses tas i anspråk för förskolegård är ett oerhört viktigt andningshål och rekreationsområde. Här har alltid funnits och så även nu ett rikt djurliv: förutom katter och hundar, även gott om fågel, vilda djur som ekorrar, harar, rådjursfamiljer, grävlingsgryt och rävmys. T o m älgar tittar förbi ibland. Växter och bär är det också gott om. Naturmiljö har ett stort upplevelse- och pedagogiskt värde för alla barn i olika åldrar.

Skulle ytan på 2260 kvm tas i anspråk för förskolegård skulle den om bara några år vara helt nedsliten, som ett björnberg lik den nuvarande förskolegården, vilket vore väldigt trist.

Känslan av att vara i en skog försvinner och kvar blir bara en stig utan skog, som går runt berget till stor del utmed ett gunnebostängsel. Endast en promenadväg med andra ord.

Jag känner väl till förhållandena här. Mina morföräldrar köpte villan 1922 med sin familj, och själv har jag växt upp här sen 1952 och våra barn blev fjärde generationen att ha sin uppväxt här. Man talar om vikten av att människor i stressad storstadsmiljö har närhet till grön miljö. Trädgårdsstadens idé var just att bevara de små gröna lungorna som blev kvar, eftersom man anpassade byggnationen efter naturen.

Förutom ovan sagda kommer ljudnivån öka betydligt med 100 barn i st f nuvarande 50 så nära våra tomtgränser. Som pensionärer vistas vi mycket i våra trädgårdar och är hemma i stort sett hela somrarna. Vi kan acceptera så som det är idag, men inte ännu mera stöj och skrik.

Vi vill dock att förskolan demonteras ned och att marken återställs som var sagt utifrån det tillfälliga bygglov 2005. Om en utökning av förskoleplatser ändå är nödvändig, accepterar vi att befintlig förskola med tre avdelningar permanentas.

Vi tycker att ett stort tvåvåningshus blir för högt och dominant och inte faller väl ut i miljön, och att en utökad förskolegård innebär alltför många olägenheter enligt beskrivningen ovan.

Vi föreslår istället att man utökar förskolan på Solviksängen, där man har en bättre infart från Alviksvägen och många p-platser. Marken där är plan. Inga sprängningar eller tillrättaläggning av naturen behövs där, och barnen har fin tillgång till stor skog runtomkring, en stor äng och närhet till Solviksbadet och vattnet. Där finns heller inga grannar som blir störda.

MS, JS

Vi kan inte tillstyrka förslaget i nuvarande form. Om Stockholms stad beslutar att anta en detaljplan i enlighet med samrådshandlingarna avser vi överklaga beslutet.

Natur och park

Planförslaget innebär att en betydande del av Borgbergets naturpark tas i anspråk. Förslaget innebär att totalt ca 4500 kvm marks om idag är planlagd som allmän plats (parkmark och skog) skulle exploateras för annat ändamål. Att Staden i planbeskrivningen påstår att ”planerad förskola ersätter en befintlig tillfällig förskola på ungefär samma plats” är missvisande. Planförslaget skulle snarare innebära en permanentisering och markant utökning av det befintliga, tillfälliga förskoleområdet med ianspråktagande av värdefull natur- och parkmark som konsekvens.

Natur- och parkområdet har stor betydelse för trivselsvärdet för boende i området och används flitigt för lek, motion och annan rekreation. Området har i flera sammanhang bedömts vara skyddsvärt i olika avseenden, bland annat i Stockholms översiktsplan. Planområdet ligger även inom område klassat som livsmiljö för skyddsvärda arter i utkant av ett utpekat ESBO-område. Dessa förhållanden behandlas i princip inte alls i planbeskrivningen och någon utredning av planförslagets negativa påverkan på dessa viktiga intressen presenteras inte.

Planläggning ska enligt lag syfta till att mark används för det ändamål som området är mest lämpat för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Mark får endast tas i anspråk för att bebyggas om marken är lämpad för ändamålet, se 3 kap 2-4 §§ plan- och bygglagen. Staden är skyldig att utreda och visa att en förelagen detaljplan uppfyller kraven enligt 2 kap PBL. Planförslaget uppfyller inte dessa krav och kan därför inte antas i nuvarande skick.

Vidare är Staden skyldig att vid planläggning ta hänsyn till både enskilda och allmänna intressen. Planförslaget innehåller inga sådana avvägningar avseende enskildas intresse av att bevara den befintliga natur- och parkmarken i planområdet.

Trafik- och bullerpåverkan

En utveckling i enlighet med planförslaget skulle enligt planbeskrivningen innebära en ökning med ca 50 barn jämfört med dagens befintliga förskola. Detta är en *fördubbling* av antalet barn jämfört med den nuvarande förskolverksamheten på platsen. En sådan ökning av antalet barn skulle även medföra en avsevärd

ökning av bil-, gång och cykeltrafikbelastningen i området kring förskolan. Trafiksituationen i området är redan idag mycket ansträngd, särskilt under tider för hämtning och lämning. Ett ökat antal barn med en parallell ökning av trafikbelastningen innebär ökad riks för trafikolyckor med barn inblandade. En ökad trafikbelastning innebär även en ökad bullernivå, vilket både medför störningar för boende i området och försämrar miljön för barnen på förskolan.

/.../

Planförslaget saknar tillräckliga utredningar av förslagets påverkan på trafik- och bullersituationen i området i anslutning till planområdet. Den trafik- och bullerökning som planförslaget skulle medföra innebär även fara för människors hälsa och säkerhet samt utgör en betydande olägenhet för boende i området. /.../

Planförslaget kan därmed inte antas i nuvarande form.

Det finns ett antal alternativa, mer lämpliga platser i Bromma där en ny eller utökad förskola istället skulle kunna placeras. Ett exempel är förskolan vid Solviksängen som bland annat erbjuder betydligt bättre parkeringsmöjligheter. En utökning av förskolan vid Solviksängen skulle dessutom påverka ett betydligt lägre antal boende. Staden är alltid skyldig att välja det alternativ som är minst ingripande för enskilda och/eller som annars är med lämpligt med hänsyn till PBLs krav. Vid detaljplanering gäller den sk proportionalitetsprincipen, innebärande att det ska föreligga rimlig balans mellan nyttan av ett beslut i en fråga och de konsekvenser som beslutet får för motstående enskilda intressen. Enligt proportionalitetsprincipen ska Staden vid valet mellan olika alternativ alltid välja det som gör minst intrång i andra intressen.

Vidare ger samrådshandlingarna intrycket av att planförslaget har tagits fram enbart för att den nuvarande förskolebyggnaden är planstridigt uppförd med tillfälligt bygglov. Denna omständighet innebär dock inte att nuvarande markanvändning är lämplig, eller att Staden annars har skäl att permanentera användningen genom en ny detaljplan. Tvärtom avser det tillfälliga bygglovet just ett *tillfälligt* ianspråktagande av mark som är avsedd för annat ändamål, med avsikten att denna användning ska upphöra vid bygglovets utgång. Planförslaget innebär att den tillåtna markanvändningen ändras från allmän plats för park/skog till förskola med tillhörande gård, utökad gata och parkering m m. Att det idag finns en förskola på platsen påverkar dock inte lämplighetsprövningen enligt PBL – förslagets lämplighet måste prövas mot dagens plan- och övriga förhållanden. Vi får återigen hänvisa till Stadens skyldighet att visa att en föreslagen detaljplan uppfyller kraven i 2 kap PBL.

SW, MN

Givet handlingarna som Stockholms stad presenterade inför beviljandet av det tillfälliga bygglov 2004/2005 samt att inget i sak avseende naturvärdena har förändrats finner vi det anmärkningsvärt att man nu dels permanentar byggnaden samt utökar exploateringsytan in på planområdet som ingår i riksintresset för rörligt friluftsliv, 4 kap 2§ MB. Exploatering av och andra ingrepp i miljön får ske endast om det inte möter något hinder enligt MB och det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Vilket var fallet 2004/2005 enligt Stockholms stad.

Enligt 3 kap. 1 § PBL gäller följande; Byggnader skall placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Planområdet befinner sig inom ett område klassat som livsmiljö för skyddsvärda arter i utkanten av ett utpekad ESBO-område och habitatnätverk kan riskeras att skadas om de utökade planerna genomförs. Förskolan befinner sig redan inom Borgbergets naturpark vilket Staden i beslutet 2004/2005 påtalade var av vikt att man inte inskränkte på med ett permanent bygglov.

Det finns även en direkt felaktighet i samrådshandling då det finns två upptrampade promenadstigar som är beläget innanför det föreslagna området. Inte bara en i områdets östra kant som det anges av Stockholms stad. Vägen ansluter till promenadvägar runt naturområdet Borgberget och har stor betydelse som promenadstråk för boende i området.

I befintlig naturvärdesinventering utförts klassas delar av skogen på Borgberget som visst naturvärde (naturvärdesklass 4). Värdet är knutet till en tätortsnära blandskog med gamla tallar. Ett område strax utanför själva den föreslagna utökade skolgården klassas som högt naturvärde då det är knutet till en hållmarkstallskog och äldre barrskog.

Till yttermera visso sviker i och med detta förslag stadsbyggnadsnämnden tidigare angivna löften kring paviljongens tillfälliga natur som lämnades till de boende 2004. Förskolan var hela tiden avsedd att vara del i en av flera tillfälliga paviljongslösningar i Bromma där merparten avsågs att bli permanenta förskolor; men för att möta behovet av förskoleplatser fullt ut var det nödvändigt att snabbt få fram platser. Detta respekteras. Den planerade byggnaden var tillfällig till sin natur då den ej står på en gjuten platta. Paviljongbyggnaden kan demonteras

och vid behov återanvändas. Staden har redan åtagit sig i beslutet från 2004 ett strikt återställandeansvar för marken som skall återgå till att kunna användas som parkmark; vilket staden betonade var av synnerligen skyddsvärd naturtyp. Staden har haft gott om tid att lösa frågan om platser med hjälp av permanenta förskolebyggnationer på icke-skyddsvärd mark men har uppenbarligen brustit i detta åtagande vilket inte ska drabba sakägarna som med fog förväntat sig en nedmontering av den tillfälliga paviljongen. Skillnad måste göras mellan långsiktigheten av stadsdelens behov av förskoleplatser och långsiktigheten av verksamheten på den aktuella platsen.

Staden övervägde redan 2004 att se över behovet av att ändra detaljplanen så att Smedslätten 1:1 inte längre skulle utgöra parkmark, dock ansåg staden att det skulle ingripa för mycket på områdets karaktär att ändra detaljplanen och uppföra en permanent paviljongbyggnad vilket då, som nu, ansågs tära på skogskänslan och upplevelsen av orörd skog.

Om bristen på förskoleplatser nu är akut och hindrar nedmontering av det tillfälliga bygglovs paviljong samt återställande av naturmarken föreslår vi att man efter dialog med sakägarna permanentar befintlig paviljong men bygger ut rekreationsytan för barnen söder ut längs med Äppelviksskolans gård i syfte att minimera åverkan på de oomstritt skyddsvärda naturområdena på Borgberget.

Övriga

Namninsamling, 61 underskrifter,

Detta inkräktar på en gammal tallblandskog, i *Gröna*

Promenadstaden redovisad som en del av Stockholms ekologiska infrastruktur och klassad som ekologiskt särskilt betydelsefullt område såsom livsmiljö för skyddsvärda arter. Det har mycket hög tillgänglighet för barrskogsfåglar och möjlig spridning av groddjur och omfattar en skyddszon för 2 km spridning i skog av eklevande insekter. Habitatnätverk riskerar att skadas om de utökande planerna genomförs.

Staden sviker emellertid inte bara naturen utan sitt eget löfte. I processen för anläggandet av den nuvarande förskolan med gård 2004 försäkrade Stadsbyggnadsnämnden om paviljongens tillfälliga natur. Staden betonade att naturparken är av synnerligen skyddsvärd naturtyp samt att det är av vikt att man inte inskränkte på naturparken med ett permanent bygglov, och åtog sig ytterligare ett strikt återställandeansvar för marken. Sedan dess har den haft gott om tid att finna andra lösningar. Det finns exempelvis andra

utbyggnadsbara förskolor i omnejden som inte angränsar till skyddsvärda områden.

Om de fornlämningar som bygget kan komma att påverka och vilka gett området det förpliktigande namnet Borgberget kan läsas i planbeskrivningen.

Jag vill i denna lista samla namnen på dem som har någon skamkänsla kvar när det är så långt gånget med mänsklighetens systematiska ödeläggelser av naturen. Jag kan i viss mån förstå varför folk trots ett överhängande klimathot fortsätter leva som de gör - detta problemet abstrakt och opåtagligt. Men skogens djupa ögon, vilka skärskådar människan själv i djupet, som nu både vädjar om beskydd och om att få beskydda människans själ; denna harmoni som vi i vardagen kan vara delaktiga av; hur kan någon bara förmå sig att slita upp den, inbegripet sig själv och sina medmänniskor?

Det är förstaeligt att staden är hårt ansatt av förskolebehov. Men är inte förskolans uppgift förutom den praktiska att fostra barn till medkänsla och social upplysenhet. Kan det bli mer absurt än att lära ut detta i en tuktrad och fördärvad skog?

Intresserade får gärna ta del av en dikt jag skrivit på ämnet, en slags palinodi på Edith Södergrans "Trädet i skogen":

Trädet vid vägen

Ett träd var min tröst bland vägarnas damm,
mot fästenas sånger högt det sig höjde
i strävan med evig fasthet i stam
som döden ej någonsin böjde.

Ty även om stormar knäckte dess ståt
och högheten föll för ljungeldens bräckning,
i allt som med fästet sjunger sin låt
det återupprättar sin sträckning.

I trygghet det stått i sjuhundra år
när människan, bland sekunderna sliten,
högg stammen i bitar utan en tår,
så lång som vår bredd, fast så liten.

Jag grät vid dess stubbe, sökande tröst
i sfärer som evigt klingande vändas.

Jag tänkte: "dit brukar ögonens röst
av vandrarna glädjerikt sändas.

Och så har de sett dess vidspända topp
som sträckt sig då över vägen till vaka
och skänkt den i stad som landskap sitt hopp,
en stadga som det får tillbaka."

Då trängde en insikt upp som ett vrål
om samtidens isolering i anden,
som riktar sig blott mot vandringens mål
och är där i skärmen i handen.

För mänskan bestod ej sångernas valv,
ej enhet med vad kristallklart det famnar.
Jag sökte, om också brusten och halv,
en bild då i skogsdjupens hamnar.
Jag tänkte på gölen, mossgrön och svart,
som speglar och jämväl uppsuger himlen,
och bunden till den av trädspiror vart
som sägner i minnesströmvimlen.
De spirorna skulle aldrig ha dött,
i tysthet ej fallit viskande sagor,
om inte hos mänskan lusten sig fött
att riva de banden i flagor.
Förklingad är sång fast fästet består;
vi frivillig stumhet påtvingar andra.
Den dagen min själ från jordytan går
skall trädet ej vidare vandra.

AB

Jag heter AB, är femton år gammal och har i ett annat sammanhang skrivit bifogad debattartikel om människans behov av naturen. Däri behandlas bland annat det vettlösa övergrepp med rubricerat ärendenummer som av staden planeras mot i alla avseenden skyddsvärd skog i Äppelviken, Bromma.

Jag har vuxit upp invid en skogens grotta. Där finns tallar som sträcker sig likt gyllene stalagmiter, och mellan dem glimrar blåbärsriset som smaragder. Det är en dyrbar malm, även om den inte bryts ekonomiskt lönsamt, och ändå har Stockholms stad nu beslutat sig för ett gapande dagbrott här.

Skövlingen lämnar plats för en förskola, där barnen skall uppfostras till tänkande och vidsynta medborgare, medvetna om klimatförändringarnas hot och lösningar. Vartill skall det tjäna, när de växer i en skövlad skog? Kunskapen om världsomspännande strukturella rubbningar, om artförluster i antal räknade, regnskogskövling i kvadratkilometer, temperaturhöjning i grader; allt sådant är för själen intetsägande och för handlingskraften verkningslöst. Den vanliga människan kan inte påverka siffror, och siffror kan inte påverka henne.

Jag kommer att tänka på Harry Martinsons dikt "Ringaren" om skalbaggen som förkunnar världsdöden så snart den enskilda människan lämnat sin äng, så snart hon mister sin personliga känsla till naturen. Den som själv lever i enhet med sitt ursprung erfar en förlust vid dess skada som är smärtsammare än all punktbeskattning, en berikning vid dess välmåga större än alla

subventionssummor – en vilja att bevara det som överstiger den egna personen, även om den grundar sig däri. När människan endast har abstrakta, vaga föreställningar om dess utsatthet utan förbindelse till sig själv, vad har hon då att sätta upp mot de så mycket mer själviska begären efter kött och flygresor? För att lösa klimatproblemen behöver vi lyssna mer till den själsliga självisheten i stället för den materiella; uppfostra barnen till kunskapens kvantitet, men utan att för den skull inkräkta på känslans kvalitet. Människan är en öppen varelse, för såväl det stora som lilla och det nyttiga som onyttiga. I naturen finner vi allt detta förenat, men i dag har vi avskärmat oss från den.

Individen ser inte blommornas ogripbara vimmel just där hon går, ty hon går med blicken framåt, hon tittar ned i sin telefon, men blickens riktning förblir oavvänt densamma, oupphörligt fästad bortom ängen. Jag är övertygad om att ingen i längden kan fly undan naturen, förr eller senare tränger det själsliga arvet igenom alla skärmar. Detta förutsätter dock att arvet förvaltas.

De svenska biotoperna, rikt varierade och unika men ändå enhetliga, skövlas eller kommersialiseras i dag – det är föga skillnad – av allt från stat till bonde. I denna isolering åtskiljs det stora och det lilla, det nyttiga och onyttiga. Då tror kommunerna att deras skogar är meningslösa, och invånarna, som inte längre kan ana hela världen i en blomma, finner denna för liten för allt stort elände som härjar någon annanstans. Så steltnar blicken ytterligare.

Det kommer kanske en dag, då digitaliseringen och otillfredsställelsen bedarrat en aning. Då hoppas jag att någon vårblomma består, annars blir Martinsons dikt bokstavligt men omvänt förverkligad – vi lämnar ängen, men först lämnar ängen oss.

CB, TB, AB, EB

Vi bor 100 meter från den planerade utbyggnaden av förskolan vid Korsvägen och har inte blivit informerade direkt kring Stockholms stads planer, utan har endast tack vare grannsamverkan tagit del av dessa. Vilket i sig är anmärkningsvärt givet den inskränkning av vår boendemiljö som detta skulle innebära. Vi motsätter oss en permanentering av det tillfälliga bygglovets förskolan från 2004/2005, ett beslut som då drevs igenom och som vi inte protesterade mot då vi, naivt nog, trodde på löftet från kommunen kring dess tillfälliga art. Samt 2), och än starkare, den planerade exploateringen av området ner mot vattnet och trappan på Borgberget vilken ligger precis mitt över Klövervägen sett från vår fastighet. Detta görs av följande skäl:

Redan 2004/2005 konstaterade Stockholms stad att exploatering och andra ingrepp i miljön som påtagligt skadar natur- och kulturvärden inte får ske. Området ingår fortfarande i riksintresset för rörligt friluftsliv varför detta sakförhållande torde kvarstå för det område som man planerar ytterligare skövling av.

Aktuellt har såväl Naturvårdsverket (NV-08971-16) som Skogsstyrelsen (Dnr 2017/1309) efter utredningar på regeringens uppdrag slagit fast att tätortsnära skog behöver ett starkare skydd. Dessa anvisningar har tillkommit efter ovanstående och talar för ett ännu mer omfattande skydd av området än vad som gällde då.

Trafiksituationen för oss boende kring Äppelviksskolan och den tillfälliga förskolan är redan massiv morgon och eftermiddag. En utbyggnad av förskolan skulle skapa en stökig och farlig trafiksituation för boende och skolbarn.

Kommunen har redan tagit delar av den naturliga miljön i anspråk med sin kostsamma satsning på en strandpromenad läggs skogens kant mot vattnet. Ett onödigt och ödeläggande ingrepp i ett skyddsvärt naturområde, helt vackert i sig självt.

Denna skog används av alla familjemedlemmar för hundpromenader, naturpromenader, rekreation och en paus från vardagens lunk. Den skänker oss andakt och lugn, hänförelse över naturens under och tröst när skolans krav och det moderna storstadslivet tar ut sin rätt.

Förslag på lösning av problemet som Stockholms stad borde känt till sedan länge med anledning av stora barnkullar i Bromma: Bygg ut områden som inte ligger nära bebyggelse såsom vid Solviksängen istället. Där finns massor av plats och det stora grönområdet används inte mer än vid hundkurser eller skolavslutningar och skulle räcka till för detta även efter en utvidgning av den befintliga förskolan som finns där. Alternativt bygg på höjden hos befintliga förskolor där detta inte skulle skada omkringboende eller miljön i övrigt.

MS, AK

We are currently living, about 400 meters away from the preschool. In addition, three of our four children did their 3-4 years at that preschool and had a wonderful experience. They turned out as very confident and outgoing children now pursuing their education in Smedslättsskolan.

Our fourth child should start at the preschool in September 2018 and we are very concerned about how the project will affect him, his educators, and his environment. When we moved to Bromma, as a french speaker (Belgian Citizenship), my initial intention was to

place my kids in the French Lyceum in Stora Essingen. It is after discovering the quality of the environment offered at the local preschools in Bromma that we decided to have all our children start their education in the local schools.

The reduced size of the school, making it a very local institution, allows the kids to have all their friends within their neighborhood. Also the quality of the education and relationship that the educators offer within a limited number of students allows the students feeling very secure at school as in their second home which is extremely beneficial to have at this young age. We are concerned that the extension of the dagis in Korsvagen will have the following impacts:

- Impact for the neighborhood and wellbeing of the kids in the school not only will the kids have to go through likely 2 years of construction in a temporary housing and exposed to inappropriate noise and dust level.
- Impact on the quality of the education for such young age, at which interpersonal relationship are so important. The new school with a doubled size number of kids will affect the pressure and stress level on the students and educators, truly reducing the feeling of security of the current environment, and degrading the quality of the education currently offered at the preschool. Even if the number of educators is doubled, the stress level for them due to the number of kids to manage overall will be very much enhanced, which would make their relationship with the kids more impersonal and cold.
- The woods behind the school are a very well preserved park. The expansion of the school will not only strongly reduced its size but also add a lot of stress to it due to the addition of kids. The woods are hosting foxes, badgers, deers, and elks. The construction work will likely permanently scarce the fauna of the hill and its overall ecosystem.

There are so many preschools in this direct neighborhood and increasing their size does not make sense as there has not been any housing expansion in the direct vicinity. It would very much make sense to add preschools and schools in Alvik and Stora Mossen where apartments are being built and that are much more accessible by public transport from the proximity of the T-bana. We would hope that prior to getting this project approved, everyone affected, among parents of the students and residents in the neighborhood, would receive clear responses to the concerns listed above from experts as pedagogues and Environmental engineers. We are certain that these impacts of the project have been assessed and we would appreciate if they could be shared with us.

Bromma Hembygdsförening

Vi ifrågasätter lämpligheten av att placera en 2-våningsbyggnad med 6-avdelningsförskola på den föreslagna tomten. Den angivna bygggrätten medger placering av den 30 meter långa byggnaden på ett avstånd av 8 meter från Äppelviksskolans fasad.

Utblicksmöjligheterna från ett stort antal fönster skulle därigenom försvinna och tillgången till dagsljus minska väsentligt. Även vid en breddning av mellanrummet till 15 meter skulle stora negativa effekter kvarstå. Det anges dessutom att fasaden skall vara i en mörk kulör. Detta förstärker de ovan angivna negativa effekterna. Förskolebyggnaden kommer att avvika från Äppelviksskolan karaktär. Vi anser att detta kommer att innebära en alltför stor påverkan på den kulturhistoriskt värdefulla Äppelviksskolans närområde.

Några ytterligare nackdelar med förslaget:

- Det normala respektavståndet på 15 meter till fornminnesområdet innehålls inte.
- Det skogsparti som tas i anspråk av förskolan har ett naturvärde och nyttjas av allmänheten.
- Det finns få biluppställningsplatser vid lämning och hämtning.

Vi anser att nackdelarna är så stora att förskolan bör placeras på en annan plats. Vi föreslår i första hand att:

Förskoleverksamheten upphör på denna plats och marken återställs till ursprungligt skick. Förskoleverksamheten lokaliseras till Solviksängen där förskolan kan utökas till 8 avdelningar vid behov.

I andra hand föreslås att:

Bef. förskola permanentas. De nya bostäder som planeras i området ligger i närheten av förskolan vid Nyängsvägen. Den bef. förskolans storlek på Korsvägen borde därför vara tillfyllest.

Bromma Hembygdsförening har ca 1000 medlemmar.

Äppelvikens Pärön Äppelviksskolans föräldraförening

Äppelviksskolans föräldraförening, Äppelvikens Pärön (ÄP), inkommer med synpunkter som är av vikt för eleverna i Äppelviksskolan.

I förslaget motiveras ombyggnationen av den nuvarande förskolan till en större förskola för fler barn bl a med att det finns ett stort behov av förskolor i området. Vi motsätter oss inte detta, men skulle önskat att hänvisning till befolkningsstatistik eller någon

utredning kunde stödja detta argument. Som boende i området ser vi att dagmammorna minskat drastiskt och att flertalet förskolor/familjekooperativ har stängts eller slagits ihop.

Vi ser inte att detta är i förskolebarnens eller deras föräldrars bästa intresse då alla barn och familjer är olika och har olika behov och valfrihet är en stor faktor för att medborgarna ska må bra. Vi undrar också om det inte kan vara så att staden vill dra nytta av stordriftsfördelar med färre stora förskolor istället för fler mindre?

Detta torde innebära att fler familjer får längre till sina barns förskolor och viljan att gå/cykla till förskolan minskar till förmån för bilen. Detta är inte bra för vare sig barnen eller de boende i närområdet, då biltrafiken kommer att öka på villagatorna.

Felaktigheter i förslaget

Vi noterar två felaktiga påståenden i förslaget.

1) På sidan 14 står ”Separerad gång- och cykelbana löper utmed Alviksvägens östra sida”. Detta är ett felaktigt påstående då det enbart är gångväg förbi Äppelviksskolan (det finns endast gångväg på Alviksvägen från Högländet/Nockebyvägen, separerad gång- och cykelbana börjar först vid Alléparken).

2) På sidan 15 står ”Cykel- och mopedparkering finns vid entrévägen till Äppelviksskolan.” och detta stämmer endast delvis då det främst är mopedparkering. Cyklar parkeras huvudsakligen på skolgården bakom huset som nås i första hand via infarten till bilparkeringen och förbi nuvarande förskolan.

I förslaget anges att vändplatsen vid Äppelviksskolans varuintag ska vidgas så att platsen ska vara stor nog för att bli ”backningsfri”. Detta ser vi som en omöjlighet då det kommer att krävas av lastbilarna att backa både intill lastkajen med matleveranser samt för renhållningsfordon att backa intill sopstationerna som planeras för förskolan. Likaså förutsätter förslaget att föräldrar som hämtar och lämnar sina barn vid förskolan kommer att parkera på anvisade parkeringsplatser samt betala för parkeringen. Verkligheten kommer inte anpassa sig efter förslaget, bilar kommer att stå i vändplanen med motiveringen ”jag skulle bara ...” Detta kommer att hindra leveranser till skolan, samt riskerar att utsätta skolan och dess elever och besökande elever för stora risker om uttryckningsfordon inte kan passera ner till baksidan av skolan pga felparkerade bilar.

Av stor erfarenhet med Smedslättsskolans vändplan, vet vi att det alltid finns människor som inte respekterar reglerna. Tyvärr måste detta tas in i beräkningarna. Trafiksituationen vid Äppelviksskolan är redan, som också noteras i förslaget, periodvis väldigt rörig och dagligen uppstår incidenter av större eller mindre karaktär vid skolans entré. Att öka trafiken på denna plats vore därför riktigt

dåligt och framförallt då det rör sig om små förskolebarn. Små barn springer ofta före sina föräldrar eller går efter och att låta barnen på väg till förskolan passera så nära en parkering där det dessutom kör många 15-åriga nybörjare i trafiken med sk mopedbilar och mopeder vore mycket farligt. Det ökar faran för eleverna i Äppelviksskolan som redan nu måste passera infarten till parkeringen för att komma till skolans entré samt parkeringen för att komma till den stora cykelparkeringen på skolans baksida.

Då utbyggnaden, som vi förstår det, kommer att ta en del av skogsområdet som omgärdar Äppelviksskolans skolgård i anspråk så innebär det en inskränkning av skogen för eleverna i Äppelviksskolan. En analys av hur de två grupperna kommer att påverkas av varandras närvaro vore intressant (högstadiееlevernars behov kontra småbarnens behov). I dagsläget så uppfattar vi inte att de två grupperna blir störda av varandra då förskolegården ligger längre från skolgården än i den föreslagna nya ritningen.

Vi efterlyser en detaljerad plan för hur säkerhet och störningar i samband byggnationen ska undvikas för skolans elever och personal, då byggnationen kan antas att pågå under en längre tid med buller och tung trafik i omedelbar anslutning till elevernas skolväg samt tid i skolan. Före vändplanens tänkta backningsfria genomförande så kommer tung trafik att backa till och från förskolan. Detta medför en stor ökad risk för eleverna i Äppelviksskolan när de går till och från sin skola. Enligt regelverket ska, som vi har förstått det, en person gå bakom backande lastbilar när de passerar i närhet till platser där det finns barn. Av erfarenhet från backande varutransporter till skolor så vet vi att detta i praktiken aldrig följs av chaufförerna. Även här måste verkligheten tas med i beräkningarna. Förskolor behövs i Bromma, men för att göra det här förslaget i närheten av säkert för elever och barn behövs en radikalt annorlunda lösning för trafiken.

Smedslättsskolans föräldraförening

Smedslättsskolans föräldraförening, SFF, inkommer här med synpunkter som är av vikt för eleverna i Smedslättsskolan. Smedslättsskolans elever i åk 5 har schemalagd lektionstid i Äppelviksskolan då skolan lånar ut sina slöjdsalar till Smedslättsskolan. Smedslättsskolans elever går eller cyklar alltså till och från Äppelviksskolan under normal skoltid.

SFF blev 2016 ombedda att delta som remissinstans i Stockholms stads satsning på Säker skolväg och har under senare år haft ett gott samarbete med staden och Trafikkontoret gällande arbetet med att förbättra elevernas skolväg. SFF arbetar aktivt med att påverka både trafiksituationen kring skolan men också med att påverka det

allmänna trafikbeteendet både hos boende runtomkring skolan samt elevernas och deras föräldrars inställning till trafiksäkerhet genom diverse kampanjer och uppmuntran till gemensamma s k gå-tåg eller att gå eller cykla tillsammans med föräldrar (gäller FK-åk 4, elever i åk 5 får cykla själva) istället för att föräldrarna kör barnen i bil till skolan. För vissa familjer är bilen en nödvändighet och där har SFF jobbat med att få till avlämningsplatser på säkert avstånd från korsningar, övergångsställen m m. Detta har stöttats av staden som också uppmuntrar medborgarna att gå eller cykla.

Vi finner det därför anmärkningsvärt att så lite hänsyn har tagits till den trafiksituation som kommer att uppstå vid Äppelviksskolan i det presenterade förslaget, då den är farlig för både elever i Smedslättsskolan, elever i Äppelviksskolan samt barnen på förskolan.

I övrigt se yttrandet från *Äppelviksskolans föräldraförening*

Äppelviksskolan (AL, rektor på Äppelviksskolan, AE, bitr.rektor, EK, Administrativ chef

Redan idag finns en olycksrisk då enda vägen till skolans cykelparkering går via parkeringen till baksidan av skolan. Det finns ingen cykelparkering vid Alviksvägen. Uppskattningsvis cyklar ca 400-500 elever till skolan så fort vädret tillåter. Den olycksrisken kommer att fördubblas då ökad trafik i form av avlämnande/hämtande föräldrar och fler sop- och varutransporter kommer att ske. Dessa måste avledas från skolans markområde. Det är dessutom mycket dålig sikt när man kör in och ut från skolans parkering pga av höga häckar och brant utfart, det gäller både bilister, cyklister och gångtrafikanter.

Vid hämtning och lämning springer redan idag små förskolebarn på parkeringen där vuxna och elever kör in och backar ut från parkeringsplatser. Hur kan man säkerställa att ingen olycka sker?

Anläggning av gångyta/trottoar från Alviksvägen till förskolan utmed Äppelviksskolans fasad. Man planerar att bygga en gångväg där Äppelviksskolans lastkaj ligger. Hur ska denna logistik lösas? Lastkajen kan inte flyttas då köket ligger i anslutning.

Angöring till förskolan föreslås anordnas via Äppelviksskolans markområde från Alviksvägen. Redan idag finns det för få parkeringsplatser för skolans personal och elevernas mopedbilar. Man tänker sig att parkeringen även ska vara avlämning- och hämtningsplats för förskolans barn och personal. Hur ska detta gå till? Dessutom rör det sig om en betalparkeringsplats vilket gör att den är olämplig för hämtning och lämning vid samma tider som skolan har

behov av parkeringen. Redan idag har skolan problem med att lämna och hämta förskoleföräldrar parkerar på vändplanen och skolgården vilket medför en olycksrisk samt förhindrar våra varutransporter.

Elever och personal på Äppelviksskolan får en försämrad arbetsmiljö då ljusinsläppet begränsas för flertal arbetsrum och skollokaler.

Säkerhet och olycksfallsrisker under byggtiden. Under byggtiden ökar risken för olyckor då byggtrafik kommer att gå och stå där Äppelviksskolans elever cyklar till sin cykelparkering. Den enda vägen för byggtrafiken är också den enda vägen för utryckningsfordon till Äppelviksskolan. Hur säkerställs framkomligheten?

Skyddsombuden på Äppelviksskolan

Infart och entré till Äppelviksskolan sker idag från Alviksvägen 97.

På Äppelviksskolan går ca 700 elever och ca 60 personal.

Huvuddelen av dem anländer mellan kl 07.30- 08.30. Det är gemensam entréväg för gångtrafikanter, cyklande, moped- och bilburna. Dessutom tillkommer dagliga lastbilstransporter, såsom leveranser av färdig mat till skolkök, avfall, utrustning och material till skolan samt även regelbundna leveranser av virke till undervisningen. Även utryckningsfordon kommer i förekommande fall köra på dessa ytor. Dessa trafikanter skall enligt förslaget samsas om vägutrymme och parkeringsplatser med en utvidgad förskola.

Det finns skäl att tro att många av förskolebarnen lämnas av föräldrar med bil. Vi ser stora olycksrisker med detta. En stor del av Äppelviksskolans barn anländer med cykel och passerar både entrévägar, parkeringsplatsen och nedfart till skolgården på baksidan där cyklarna parkeras. Dessutom är sikten skymd på flera ställen.

Även om gångar anordnas på delar av området blir det svårt att förhindra möten på infarten. Föräldrar kommer att parkera på parkeringsplatserna samt även köra fram till vändplan för att lämna och hämta sina barn under dagtid.

Kombinationen av lastbilar, personbilar, ev utryckningsfordon, cyklar, mopeder och gående innebär hög risk för att påkörningsolyckor kommer att inträffa. Frågan är inte om det kommer att inträffa utan bara när och hur ofta.

Även under ev byggtid kommer olycksrisker att finnas och behöver minimeras. Med anledning av ovanstående begär vi att förskolans angöring ej sker via skolans område, eller begränsas så att bilar ej tillåts köra in på området om det beslutas om en utbyggnad av förskolan.

Karin Norlander
planchef

Maria Borup
stadsplanerare